

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ
для підготовки до іспиту з дисципліни
«Актуальні проблеми філософії права»

1. Предмет і метод філософії права. Філософсько-правова рефлексія.
2. Дисциплінарний статус філософії права, її місце в системі філософських та юридичних дисциплін.
3. Головні питання, розділи та функції філософії права. Значення філософії права для підготовки майбутніх юристів.
4. Філософсько-правові дискусії в контексті новітньої історії.
5. Методологія права та її рівні: спеціально-юридичній, загальнонауковий, філософський.
6. Типи праворозуміння як способи здійснення філософсько-правової рефлексії.
7. Юридичній позитивізм як спосіб філософського осмислення права: світоглядні витоки, сутність, позитивні та негативні риси. Етапи розвитку.
8. Правовий об'єктивізм: філософські витоки, основні форми, позитивні і негативні риси. Філософсько-правова концепція марксизму.
9. Способи обґрунтування права: правовий об'єктивізм, правовий суб'єктивізм, правова інтерсуб'єктивність.
10. Природно-правове мислення: гуманістичний смисл та особливості, типи, переваги та недоліки. Суб'єктивізм як парадигма класичного природно-правового мислення.
11. Космоцентричне обґрунтування права у античних мислителів (Геракліт, софісти, Сократ, Платон, Аристотель, стоїки, Ціцерон).
12. Теоцентричне обґрунтування права у філософії середньовіччя (Фома Аквінський).
13. Формування передумов юридичного світогляду у філософсько-правовій думці Відродження і Реформації (Н. Макіавеллі, М. Лютер).
14. Натуралістичне обґрунтування права у філософії права Нового часу (Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо). Сенс Просвітництва.
15. Раціоналістичне обґрунтування права в німецькій класичній філософії (І. Кант, Г. В. Ф. Гегель). Неокантіанство й неогегельянство.
16. Особливості сучасних концепцій природного права. Принцип інтерсуб'єктивності як методологічна основа, характерні риси, переваги та недоліки, основні течії.
17. Феноменологічні та екзистенційні концепції права. Правові ейдоси. Людське існування і право.

18. Герменевтичні концепції права. Інтерпретація правових текстів.
19. Комунікативно-дискурсивна концепція права (К.-О. Апель, Ю. Габермас).
20. Природно-правова тенденція в аналітичній філософії права (Л. Фуллер, Дж. Фінніс, Дж. Роулз, Р. Дворкін).
21. Екзистенційно-романтичне обґрунтування ідеї права у “філософії серця” (Г. Сковорода, П. Юркевич).
22. Проблема співвідношення особистості, нації та держави у творах М. Драгоманова, І. Франка, М. Грушевського.
23. Право як особлива реальність. Співвідношення сущого і належного в праві.
24. Природне і позитивне право як елементи правової реальності, їх смисл та співвідношення. Проблема сутності та існування права.
25. Багатогранність права. Форми буття права. Проблема абстрактного і конкретного в праві. Поняття і умови здійснення права.
26. Природа людини та антропологічне обґрунтування права.
27. Філософський смисл та обґрунтування прав людини. Значення прав людини в сучасному світі.
28. Особистість і право. Особистість як суб'єкт права. Смисл правового гуманізму.
29. Ціннісні основи права. Свобода і право. Негативна і позитивна свобода. Свобода і рівність.
30. Справедливість як головна правова цінність. Формальна і змістовна справедливість. Теорія справедливості Дж. Роулза.
31. Мораль і право.
32. Поняття правосвідомості. Форми і рівні правосвідомості. Аксіоми правосвідомості.
33. Правовий менталітет: універсальні та культурно-історичні аспекти. Особливості українського правового менталітету.
34. Правова епістемологія: поняття та проблеми. Особливості осмислення права.
35. Класична та некласична правова епістемологія.
36. Герменевтична природа рефлексії права. Герменевтичне коло як структура розуміння.
37. Проблема істини у праві. Об'єктивна істина та принцип загальності. Істина, справедливість та примирення.
38. Семіотика права як філософсько-правова парадигма. Семіотичні форми буття права (символ, знак, код у праві).

39. Соціально-ціннісна сутність права як знакової системи. Антропосеміоз права. *Homo semioticus* як знаковий тип соціального суб'єкта.
40. Право як семіотично-функціональна граматика дій соціального суб'єкта: тактика і стратегія правового тексту.
41. Юридична практика як спосіб раціоналізації людської життєдіяльності.
42. Правова комунікація як форма правовідносин та засіб юридичної практики.
43. Правова поведінка як категорія філософії права (правомірність, девіація, протиправність).
44. Конфліктологія правової поведінки: морально-правові проблеми.
45. Філософія правосуддя.
46. Філософсько-правовий вимір прийняття судового рішення. Суддівське пізнання. Суддівський розсуд.
47. Проблеми злочину і покарання у філософії права.
48. Філософсько-правове розуміння феномену відповідальності.
49. Діалектична єдність свободи та відповідальності. Позитивна (перспективна) та негативна (ретроспективна) юридична відповідальність.
50. Праксеологія (утилітаризм і прагматизм) правової відповідальності. Природні та соціальні детермінанти позитивної правової відповідальності.
51. Правова відповідальність як атрибут правовідносин.
52. Філософсько-правове розуміння мети покарання.
53. Філософія правової пенології.
54. Філософські аспекти співвідношення держави і права. Людина і політико-правові інститути.
55. Філософсько-правовий вимір влади. Право і влада.
56. Поняття та види легітимації держави і права. Принципи легітимації. Легітимність і легальність.
57. «Суспільний договір» як модель легітимації. Бачення суспільної організації у філософсько-правових концепціях, теоріях, доктринах.
58. Філософські проблеми правотворчості та правозастосування в перехідних суспільствах.
59. Глобалізація та її вплив на правову сферу.
60. Поняття та структура правового суспільства: інституційний та неінституційний аспекти. Перспективи формування правового суспільства в Україні.

Зав. кафедрою філософії професор

Олег Данильян